

PSYKISK HÄLSA. Åtgärder för att förbättra den psykiska hälsan är ofta mycket kostnadseffektiva – en del betalar sig redan på kort sikt. Det säger professor Cary Cooper, som har lett en stor brittisk framtidsstudie om hur landet ska ta bättre vara på sitt mentala kapital.

TEXT: MIKI AGERBERG

Cary Cooper ledde brittisk framtidsstudie:

»Lönsamt satsa på psykisk hälsa«

I kristider som dessa är det viktigare än någonsin att satsa offensivt på bättre psykisk hälsa. Det säger Cary Cooper när Läkartidningen träffar honom i Stockholm i slutet av februari.

Cary Cooper är professor i organisationspsykologi och hälsa vid Lancaster University i England, och han har lett en mycket ambitiös och originell brittisk framtidsstudie med fokus på nationens mentala kapital. Slutrapporten, »Mental capital and wellbeing«, överlämnades i höstas till den brittiska regeringen, och nu är Cooper här med en delegation för att presentera resultaten för bland andra arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin och folkhälsominister Maria Larsson.

En persons mentala kapital definieras som personens samlade intellektuella och emotionella tillgångar:

– Man kan se det som ett bankkonto, förklarar Cary Cooper. Du föds med ett visst mentalt kapital, och sedan kan det öka eller minska beroende på vad som händer dig under livet.

Bakom rapporten står Government Office for Science, en i internationell jämförel-

se unik institution, som instiftades av Tony Blair för att ge den brittiska regeringen råd och beslutsunderlag i vetenskapliga framtidsfrågor. Byrån har tidigare lett arbetet med uppmärksammade framtidsstudier om bland annat den globala livsmedelskrisen, hållbar energianvändning och hur man ska tackla fetmaepidemin.

Arbetet med den nya rapporten har tagit två år och engagerat över 400 experter från de mest skilda områden, allt från genetik och neurovetenskap till systemanalys och ekonomi. Grundtanken är att medborgarnas mentala kapital ska ses som minst lika viktigt som landets materiella tillgångar. Rapporten for-

Cary Cooper

mulerar därför en rad förslag som syftar till att stärka och förverkliga detta mentala kapital i olika skeden av livet:

Tidig upptäckt och stöd till barn med inlärningssvårigheter är en högprioriterad åtgärd som ger stor utdelning. 4–8 procent av alla barn har dyslexi, och nästan lika många har dyskalkyli, alltså »sifferblindhet«. Med rätt hjälp ökar deras möjligheter att klara studier och arbete dramatiskt.

Depression är i dag en av de vanligaste sjukdomarna bland vuxna briter. Om alla som lider av depression skulle få evidensbaserad behandling, skulle de samhällsekonomiska vinsterna av detta vida överstiga kostnaderna. Om 30 år väntas 1,4 miljoner briter vara dementa, dubbelt så många som i dag. Orsaken är att allt fler lever allt längre. Rapporten föreslår satsningar på

forskning som kan leda till tidig upptäckt och bättre behandling av demens, men också åtgärder som gör det möjligt för de äldre att spela en mer aktiv roll i samhället.

Cary Coopers eget specialområde är arbetslivet. Där föreslår rapporten bland annat att alla företag och organisationer ska genomföra årliga revisioner av stress och välbefinnande, att företagshälsovård och primärvård samordnas för bättre diagnos och behandling av arbetsrelaterad stress och att alla anställda ska få rätt att begära flexibla arbetstider.

– Alla åtgärder vi föreslår är kostnadsberäknade av oberoende ekonomer, och vi redovisar bara de förslag som är bevisat kostnadseffektiva, understryker Cary Cooper. Att göra en årlig hälsorevision ger exempelvis två pund i utdelning för varje satsat pund, även om företaget inte vidtar några åtgärder utifrån vad som framkommit. Om företaget dessutom åtgärdar problemen, stiger utdelningen till 3–5 pund.

– Att ge alla anställda rätt att skriva kontrakt med arbetsgivaren om flexibla arbetstider, och i förekommande fall möjlighet att delvis arbeta hemifrån,

■ FAKTA Brittisk rapport

Rapporten »Mental capital and wellbeing: Making the most of ourselves in the 21st century« ingår i Foresight, en serie framtidsstudier från brittiska Government Office for Science. Den blev klar i

oktober 2008. Rapporten samt vetenskapligt underlagsmaterial kan laddas ner fritt från <<http://www.foresight.gov.uk/OurWork/ActiveProjects/Mental%20Capital/ProjectOutputs.asp>>

Morrdömd började aldrig studierna i Uppsala

Den man som dömts för ett uppmärksammat mord av hatbrottskaraktär 1999 och – som Läkartidningen kunnat bekräfta – i vintras antogs till läkarlinjen i Uppsala, påbörjade aldrig sina studier.

Av sekretessskäl har man från universitetets sida konsekvent undvikit att bekräfta mannens identitet. Vad man däremot kan bekräfta är att den student med skyddad identitet som antogs till utbildningen aldrig deltagit i undervisningen.

– Eftersom studenterna har haft en del funderingar har vi valt att gå ut med beskedet att ingen person med skyddad identitet deltar i undervisningen, säger Olle Nilsson, programansvarig för läkarutbildningen på Uppsala universitet.

Precis som andra läkarutbildningar har Uppsala ett visst överintag, och ingen annan student kommer därför att få den morddömde studentens plats. ■

Ökat statsbidrag för läkemedelsförmåner

Statsbidraget för läkemedelsförmåner höjs med 800 miljoner kronor per år de kommande två åren, enligt en överenskommelse mellan Socialdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting. Den totala bidraget 2009 blir 22,4 miljarder kronor.

I bidraget ingår en solidarisk finansiering av vissa mycket dyra läkemedel för ovanliga sjukdomar, så kallade sär läkemedel, som belastar landstingen ojämnt. ■

Rapporten föreslår bland annat att alla företag och organisationer ska genomföra årliga revisioner av stress och välbefinnande, att företagshälsovård och primärvård samordnas för bättre diagnos och behandling av arbetsrelaterad stress och att alla anställda ska få rätt att begära flexibla arbetstider.

Foto: Maichael N Paras/Age Fotostock/IBL

skulle ge ännu större utdelning – uppskattningsvis 5–7 gånger insatsen.

Många av de föreslagna åtgärderna i arbetslivet har den fördelen att de ger pengarna tillbaka snabbt. Modellen med årliga hälsorevisioner har bland annat testats i kommunförvaltning-

en i Somerset, berättar han. Där upptäckte man problem med socialsekreterarnas arbetsbelastning, och när man rättat till dessa minskade frånvaron så mycket att kommunen på två år sparade in fyra gånger så mycket som åtgärderna hade kostat.

Andra åtgärder, som tidig

upptäckt av dyslexi och dyskalkyli eller bättre depressionsbehandling, blir däremot kostnadseffektiva först på medellång eller lång sikt. Men då blir vinsterna mycket stora, både för samhället och för de enskilda, säger Cary Cooper.

Miki Agerberg